

RAZISKAVA O RAVNI SAMOVREDNOTENJA MED SLOVENSKO MLADINO

Inštitut za razvijanje osebne kakovosti

v sodelovanju

z Urdom RS za mladino

KOLOFON

Izdal in založil: INŠTITUT ZA RAZIVIJANJE OSEBNE KAKOVOSTI

Strokovni sodelavci:

Slavica Jankovič, avtor besedila
Monika Tratnik, strokovna recenzija
Aleksander Lah, računalniška obdelava
Borut Petrovič Jesenovec, urednik
Greta Bratovš, odgovorna urednica

Tisk: Birografika Bori, Ljubljana

Ljubljana, maj 2004

ZAHVALA

Zahvaljujemo se URADU RS ZA MLADINO, ki je finančno omogočil izvedbo raziskave, in še posebej mag. Sanji Vraber, ki je s svojo strokovnostjo in razumevanjem njeno izvedbo podprla.

Zahvaljujemo se vsem, ki so sodelovali pri pripravi raziskave:

1. Mentorjem programa RAZVIJANJE POZITIVNEGA SAMOVREDNOTENJA MLADOSTNIKOV ...:

- Nini Jerman
- Jani Košir
- Aziri Kozjek
- Ani Kotnik Kranjc
- Jožetu Kukmanu
- Marinki Povše Kastrevc
- Vlasti Prajnc
- Jasni Rastoder Kafol
- Lidiji Srša
- Ireni Šinigoj Batistič
- Ireni Škarica
- Jasni Vesel
- Nataši Vidovič
- Senki Žerič
- Anici Klemenc Žvikart

2. Ustanovam, ki so nam omogočile izvedbo analize med njihovimi dijaki

3. Dijakom, ki so si vzeli čas za izpolnjevanje vprašalnika

Posebej pa se želimo zahvaliti tudi strokovnim sodelavcem INŠTITUTA ZA RAZVIJANJE OSEBNE KAKOVOSTI, ki so nam s svojim sodelovanjem in strokovno podporo omogočili razvoj in prilagoditev programa RPSM za slovenski prostor, da bi z njim lahko čimbolj koristili mladim.

- prof.dr. Janez Bečaj
- dr. Milan Krek
- Gorazd Mrevlje, prim.dr.med.
- Majda Jus Ašič, univ.dipl.psih.
- Nataša Privošnik, univ.dipl.def.in prof.
- Franc Pesar, univ.dipl.andr.
-

K A Z A L O

UVOD

I. POROČILO O IZVEDBI RAZISKAVE O RAVNI SAMOVREDNOTENJA SLOVENSKE MLADINE

II. DEJAVNIKI SAMOVREDNOTENJA

- Dejavnik varnosti
- Dejavnik identitete
- Dejavnik pripadnosti
- Dejavnik smiselnosti
- Dejavnik sposobnosti

III. SAMOVREDNOTENJE IN UČNI USPEH

IV. ODPRTI VPRAŠALNIK

V. POVZETEK

VI. ZAKLJUČEK

VII. SUMMARY - POVZETEK V ANGLEŠKEM JEZIKU

LITERATURA IN VIRI

UVOD

Vedenje mladostnikov in njihov občutek o samem sebi, sta tesno povezana. Po definiciji Mednarodnega združenja za razvoj zavesti o osebni vrednosti, pomeni pozitivno samovrednotenje »zaupanje v svojo sposobnost soočanja z osnovnimi življenjskimi izzivi in prepričanje, da smo vredni sreče«.

Pozitivno samovrednotenje je mladim v pomoč pri soočanju z življenjskimi izzivi in je pomembna zaščita pred različnimi tveganji v obdobju odraščanja. Raziskave¹, ki jih je zbral Robert Reasoner, kažejo na tesno soodvisnost med negativnim samovrednotenjem in:

- učno neuspešnostjo
- zlorabo drog in alkohola
- nasiljem in kriminalom
- depresijo in samomorilnimi nagnjenji
- osipom
- motnjami hranjenja
- najstniško nosečnostjo

Tudi prof.dr. Mirjana Ule (FDV), v svoji raziskavi o Socialni ranljivosti mladih² ugotavlja, da mladi pogosto občutijo negotovost, strah pred prihodnostjo, nezaupanje vase...

Z željo, da bi odgovorne in slovensko javnost vzpodbudili k načrtovanju mladinskih aktivnosti za krepitev pozitivnega samovrednotenja, smo na Inštitutu za razvijanje osebne kakovosti, v sodelovanju z Uradom RS za mladino, naredili analizo samovrednotenja med dijaki ter ugotavljali medsebojno povezanost in vpliv na življenje posameznika, v dobi odraščanja in kasneje v življenju. Za izvedbo raziskave smo uporabili vprašalnik ANALIZA MLADOSTNIKOVEGA SAMOVREDNOTENJA, ki je sestavni del programa Razvijanje pozitivnega samovrednotenja otrok in mladostnikov³. Raziskava je zajela 538 mladih iz različnih krajev Slovenije. Še posebej dragocena je, ker je na podlagi Reasonerjevih meril natančno ovrednotila ključne dejavnike samovrednotenja: občutek **varnosti, identitete, pripadnosti, smiselnosti in sposobnosti**. Glavni namen raziskave je bil pridobiti skupno oceno samovrednotenja v šolskem okolju, kakor tudi njegovih posameznih elementov. Z raziskavo smo želeli ugotoviti tudi ali in v kakšni meri na različno raven samovrednotenja vplivajo spol, starost, učni uspeh, sodelovanje v različnih interesnih dejavnostih... Poleg tega smo želeli pridobiti lastno oceno mladih o njihovi ravni samovrednotenja.

Cilji

- ⇒ ugotavljanje ravni samovrednotenja mladih na področju učenja
- ⇒ prepoznavanje šibkih in močnih točk v posameznih podskupinah samovrednotenja (varnost, identiteta, pripadnost, smiselnost, sposobnost)
- ⇒ ugotavljanje potrebnih aktivnosti za razvijanje pozitivnega samovrednotenja na področju čustvene in motivacijske rasti mladih
- ⇒ razvrščanje v skupine glede na potrebe posameznika po razvijanju posameznih dejavnikov samovrednotenja
- ⇒ prepoznavanje rizičnih posameznikov, ki imajo nizek občutek lastne vrednosti

Analiza je na primer dokazala povezanost samovrednotenja in učnega uspeha, razliko v razvitosti posameznih dejavnikov samovrednotenja pri fantih oziroma pri dekletih, kako so z njim povezane prostočasne aktivnosti, gledanje televizije, itd. Dodatna prednost raziskave je, da rezultati omogočajo objektivno primerjanje ravni samovrednotenja slovenskih fantov in deklet s stanjem mladostnikov v drugih državah.

To poročilo je torej namenjeno vsem tistim, ki živijo in delajo z mladimi, da bi jih lažje razumeli in nanje pogledali tudi z morda doslej nepoznane plati. V kolikor se boste želeli bolj poglobljeno ukvarjati s tem področjem, sta vabljeni na Inštitut za razvijanje osebne kakovosti, kjer vam je na voljo več informacij, seminarjev in gradiv.

Želimo, da vam bo poročilo o izsledkih raziskave o ravni samovrednotenja slovenske mladine pri vašem delu v veliko pomoč.

S spoštovanjem,

Greta Bratovš

I. POROČILO O IZVEDBI RAZISKAVE O RAVNI SAMOVREDNOTENJA SLOVENSKE MLADINE

V raziskavi o ravni samovrednotenja slovenske mladine, ki je potekala v času od 1. 9. 2003 do 31.12. 2003, je sodelovalo skupno 538 mladih (od tega M = 262 in Ž = 276), ki so bili v času raziskave vključeni v srednje šole in dijaške domove po vsej Sloveniji. Iz vsake ustanove so bili v raziskavo vključeni dijaki, dveh naključno izbranih razredov, v enem primeru treh in dva krat samo enega razreda. Naša želja je bila, da bi v raziskavi sodelovala po dva razreda iz vsake izmed šol oz. dijaškega doma, vendar nam to ni vedno uspelo, tako, da je število sodelujočih dijakov navedeno v spodnji razpredelnici:

1	Dijaki dveh 2. letnikov srednje šole v Kranju	67
2	Dijaki 4. letnika poklicne šole v Slovenj Gradcu	24
3	Dijaki dveh 3. in enega 2. letnika srednje šole v Ljubljani	79
4	Dijaki dveh 2. letnika srednje šole v Mariboru	52
5	Dijaki 2. in 3. letnika srednja šole na Jesenicah	53
6	Dijaki 2. letnika poklicne šole v Ptuj	20
7	Dijaki dveh 2. letnikov gimnazije v Kočevju	56
8	Dijaki dveh 2. letnikov gimnazije v Ljubljani	54
9	Dijaki dveh 3. letnikov gimnazije v Ljubljani	28
10	Dijaki 2. in 3. letnika gimnazije v Novi Gorici	29
11	Dijaki v starosti 14 do 19 let dijaškega doma v Mariboru	20
12	Dijaki v starosti 15, 16, 17 let dijaškega doma v Murski Soboti	19
13	Dijaki v starosti 15, 16, 17, 19 let dijaškega doma v Novem mestu	37
	Skupaj	538

Število dijakov, ki so sodelovali v raziskavi, po posameznih vrstah ustanov, je bilo naslednje:

1	Srednje in poklicne šole	295
2	Gimnazije	167
3	Dijaški domovi	76

in po posameznih slovenskih mestih (od največjega do najmanjšega števila dijakov):

1	Ljubljana	161
2	Maribor	72
3	Kranj	67
4	Kočevje	56
5	Jesenice	53
6	Novo mesto	37
7	Nova Gorica	29
8	Slovenj Gradec	24
9	Ptuj	20
10	Murska Sobota	19

Od skupnega števila dijakov, sodelujočih v raziskavi, jih je bila skoraj polovica, točneje 46 %, starih 16 let, 27 % starih 17 let in približno 15 % starih 15 let, torej kar 88 % v starosti od 15 do 17 let. Ostalih 12 % sodelujočih je bilo v času anketiranja mlajših od 15 let ali starejših od 17 let.

Na podlagi vrednotenja odgovorov, dobljenih z vprašalnikom Analiza mladostnikovega samovrednotenja (AMS) smo ugotovili, da ima skoraj polovica sodelujočih dijakov podpovprečno raven samovrednotenja, nekaj manj kot polovica pa povprečno raven samovrednotenja. Rezultati vseh sodelujočih v Raziskavi o ravni samovrednotenja slovenske mladine so prikazani v spodnji tabeli. Pri tem je upoštevana obstoječa Tabela norm - Analiza mladostnikovega samovrednotenja⁴.

Tabela 1: Skupaj fantje in dekleta

Raven samovrednotenja	Število fantov in deklet	Delež v %
Nizka	246	45,72
povprečna	246	45,72
Visoka	46	8,56
Skupaj	538	100

Tabela 1a: Fantje

Raven samovrednotenja	Število fantov	Delež v %
nizka	114	43,50
povprečna	127	48,50
visoka	21	8,00
Skupaj	262	100

Tabela 1b: Dekleta

Raven samovrednotenja	Število deklet	Delež v %
nizka	132	47,80
povprečna	119	43,20
visoka	25	9,00
Skupaj	276	100

Ugotavljamo, da bistvenih razlik v ravni samovrednotenja med dekleti in fanti ni. Visoko raven samovrednotenja ima le 9,00 % vseh sodelujočih deklet in 8,00 % vseh fantov, povprečno raven samovrednotenja ima več fantov kot deklet (za 5,30 %), ter nizko raven samovrednotenja ima nekaj več (4,30 %) dijakinj kot dijakov.

Tabela 2: Povprečna raven samovrednotenja sodelujočih dijakov glede na ustanove

	Ustanova	N	Povprečna raven samovrednotenja
1	Dijaški dom	20	35,75
2	Srednja in poklicna šola	20	32
3	Gimnazija	28	31,93
4	Srednja in poklicna šola	24	31,67
5	Dijaški dom	19	31,53
6	Gimnazija	56	31,48
7	Dijaški dom	37	31,46
8	Gimnazija	54	30,41
9	Srednja in poklicna šola	53	30,32
10	Srednja in poklicna šola	79	30,2
11	Srednja in poklicna šola	52	30,19
12	Gimnazija	29	29,72
13	Srednja in poklicna šola	67	29,12
	Skupaj	538	30,77

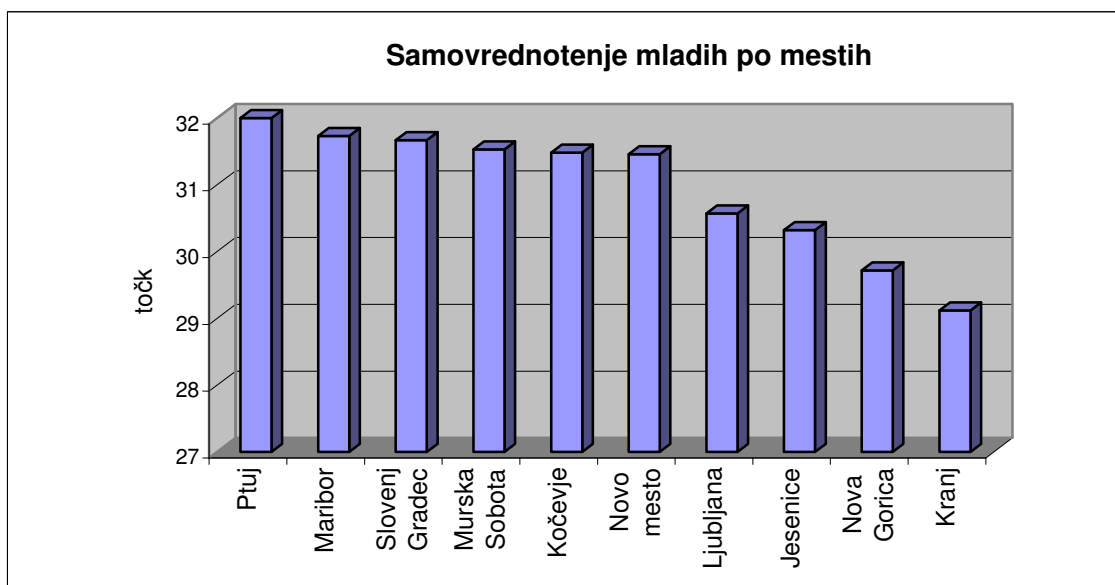
Povprečna vrednost ravni samovrednotenja v raziskavi sodelujočih mladostnikov se giblje v razponu od najmanj 29,12 točk do največ 35,75 točke, pri vseh ostalih pa je rezultat oz. dosežek povprečnega samovrednotenja med tema dvema vrednostima. Ocena, ki so jo dosegli sodelujoči dijaki na eni od Srednjih in poklicnih šol (29,12) predstavlja nizko raven samovrednotenja, povprečni dosežek sodelujočih iz enega izmed Dijaških domov (35,75) pa višje povprečje znotraj intervala povprečnega samovrednotenja.

V naslednji tabeli so prikazani povprečni rezultati samovrednotenja mladostnikov, ki so sodelovali v raziskavi, in sicer glede na posamezna slovenska mesta, razvrščeni od najvišjega do najnižjega rezultata oz. dosežka:

Tabela 3: Povprečna raven samovrednotenja dijakov po mestih

	Kraj	N	Samovrednotenje (v točkah)
1	Ptuj	20	32,00
2	Maribor	72	31,73
3	Slovenj Gradec	24	31,67
4	Murska Sobota	19	31,53
5	Kočevje	56	31,48
6	Novo mesto	37	31,46
7	Ljubljana	161	30,57
8	Jesenice	53	30,32
9	Nova Gorica	29	29,72
10	Kranj	67	29,12
	Skupaj	538	30,77

Graf 1: Samovrednotenje mladih po mestih

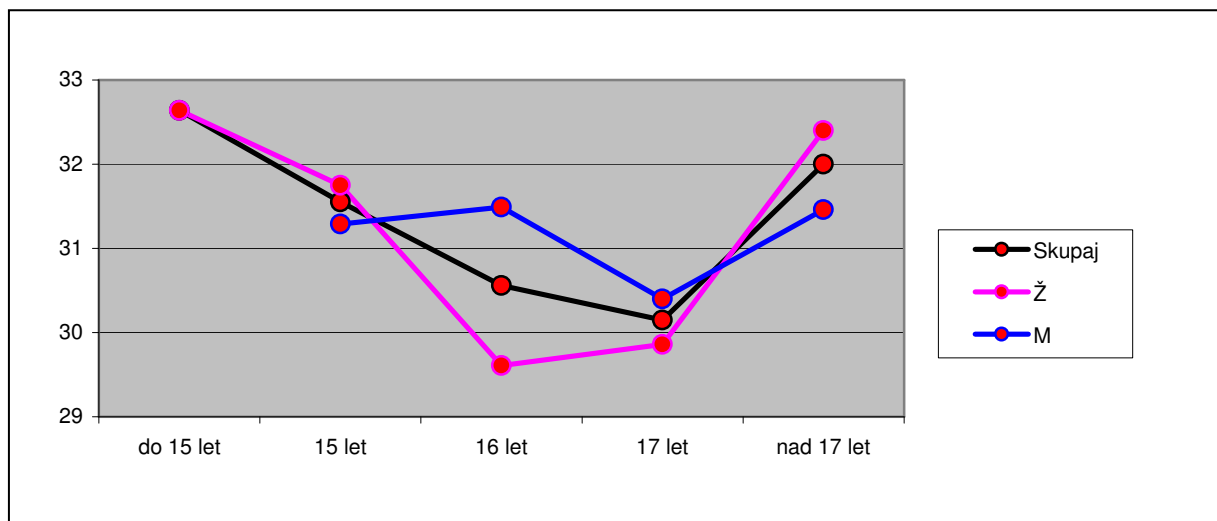

V naslednji tabeli in grafu smo prikazali kako se raven samovrednotenja, izražena v točkah, spreminja v odvisnosti od starosti sodelujočih dijakov in dijakinj.

Tabela 4: Samovrednotenje mladostnikov po starosti

	do 15 let	15 let	16 let	17 let	nad 17 let
Skupaj	32,64	31,55	30,56	30,15	33,93
Ž	32,64	31,75	29,61	29,86	32,40
M	-	31,29	31,49	30,40	31,46

Graf 2: Samovrednotenje mladostnikov po starosti

Navedeni rezultati se skladajo z analizami, ki smo jih na področju samovrednotenja otrok in mladostnikov izvajali v preteklosti⁵. Raven samovrednotenja je, v primerjavi z ostalimi obdobji, najnižja med 16. in 17. letom, kar je posledica povečane negotovosti, občutka odgovornosti in strahu, ki ga nalagajo zahteve in pričakovanja staršev, šole, okolice in ne na zadnje tudi njih samih. Gre za eno izmed prelomnic, ko se mladi odločajo o nadaljnjem šolanju in izbiri poklica. Pritiski, ki so jim izpostavljeni v prizadevanju za čim boljšim učnim uspehom in nadaljevanjem želenega študija, posledično vplivajo na njihovo samozavest oz. raven samovrednotenja. Zato so to izjemno kritična leta, ki v povezavi z obdobjem pubertete predstavljajo veliko nevarnost za izbruh različnih oblik nesocialnega vedenja.

II. DEJAVNIKI SAMOVREDNOTENJA

Metodologija raziskave samovrednotenja otrok in mladostnikov sloni na petih elementih oz. dejavnikih, katerih vsota predstavlja skupno oceno samovrednotenja izraženo v točkah. To so:

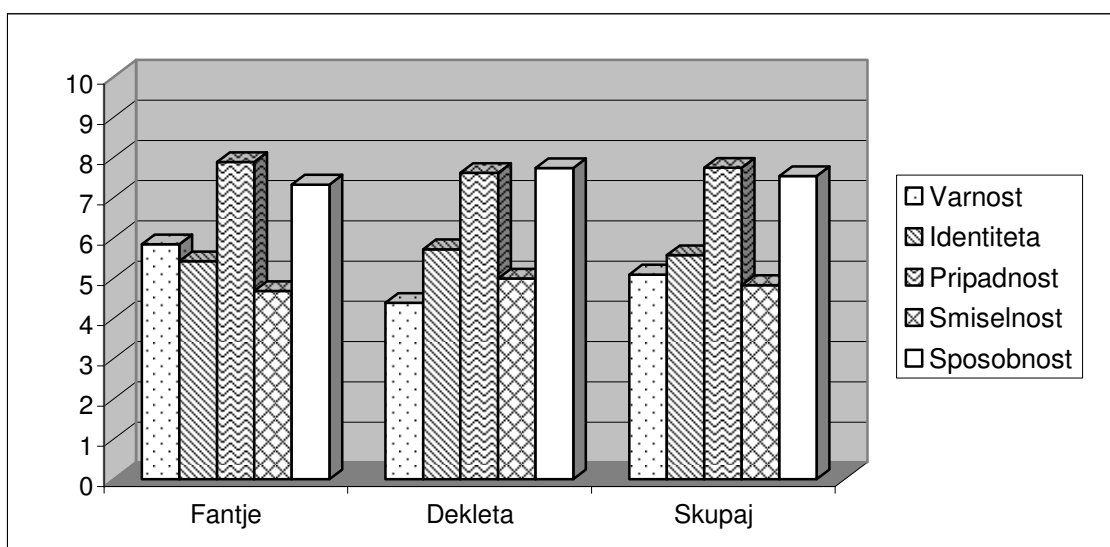
1. občutek varnosti
2. občutek identitete
3. občutek pripadnosti
4. občutek smiselnosti (ciljne naravnosti)
5. občutek sposobnosti (kompetence)

Pri pregledu posameznih dejavnikov samovrednotenja ugotavljamo, da je njihova povprečna vrednost izražena na ravni celotne skupine, naslednja:

Tabela 5: Posamezni dejavniki samovrednotenja po spolu

Spol	Varnost	Identiteta	Pripadnost	Smiselnost	Sposobnost
Fantje	5,84	5,42	7,88	4,68	7,32
Dekleta	4,38	5,72	7,61	4,99	7,73
Skupaj	5,09	5,57	7,74	4,83	7,53

Graf 3: Posamezni dejavniki samovrednotenja po spolu

V primerjavi z obstoječimi merili za vrednotenje posameznega dejavnika ugotavljamo, da so v skupini srednješolcev, ki so sodelovali v raziskavi, **podpovprečno** prisotni oz. nezadostno razviti elementi **varnosti**, **identitete** in **smiselnosti**. V skupini sta **povprečno** razvita elementa **pripadnosti** in **sposobnosti**. Pri dekletih je najslabše razvit občutek **smiselnosti**, nato pa sledita občutka **varnosti** in **identitete** (vsi so podpovprečni), najbolje pa je razvit občutek **sposobnosti**. Pri fantih je najboljše razvit element **pripadnosti** in tudi pri njih najslabši je element **smiselnosti**.

Iz tabel, ki sledijo v nadaljevanju ugotavljamo, da je trend posameznih dejavnikov, ki se kaže v tabeli 5 in se nanaša na celotno skupino, značilen tudi za posamezne starostne skupine. Še vedno so podpovprečno razviti vsi dejavniki s področja **varnosti**, **identitete** in **smiselnosti** za fante in dekleta vseh starosti. Kot nadpovprečno razviti izstopajo občutek **varnosti** pri 17-letnih fantih, občutek **pripadnosti** pri skupini deklet mlajših od 15 let in pri 16-letnih fantih ter dejavnik **sposobnosti** pri 15-letnih dekletih ter skupini fantov in deklet starejših od 17 let.

Tabela 6a: Povprečna raven samovrednotenja po spolu - mlajši od 15 let (N=8)

Spol	Varnost	Identiteta	Pripadnost	Smiselnost	Sposobnost
Fantje	-	-	-	-	-
Dekleta	3,88	6,50	8,88	5,88	7,50
Skupaj	3,88	6,50	8,88	5,88	7,50

Tabela 6b: Povprečna raven samovrednotenja po spolu - 15 letniki (N=83)

Spol	Varnost	Identiteta	Pripadnost	Smiselnost	Sposobnost
Fantje	5,78	5,81	7,61	4,67	7,42
Dekleta	4,17	6,45	7,79	5,21	8,13
Skupaj	4,87	6,17	7,71	4,98	7,82

Tabela 6c: Povprečna raven samovrednotenja po spolu - 16 letniki (N=249)

Spol	Varnost	Identiteta	Pripadnost	Smiselnost	Sposobnost
Fantje	5,88	5,68	8,08	4,97	7,06
Dekleta	4,46	5,45	7,51	4,60	7,59
Skupaj	5,18	5,57	7,80	4,69	7,32

Tabela 6d: Povprečna raven samovrednotenja po spolu - 17 letniki (N=146)

Spol	Varnost	Identiteta	Pripadnost	Smiselnost	Sposobnost
Fantje	5,59	4,91	7,82	4,46	7,62
Dekleta	4,21	5,95	7,50	4,97	7,59
Skupaj	4,95	5,23	7,67	4,70	7,60

Tabela 6e: Povprečna raven samovrednotenja po spolu - starejši od 17 let (N=52)

Spol	Varnost	Identiteta	Pripadnost	Smiselnost	Sposobnost
Fantje	6,55	5,09	7,36	4,82	7,64
Dekleta	4,93	5,77	7,63	6,00	8,07
Skupaj	5,62	5,48	7,52	5,50	7,88

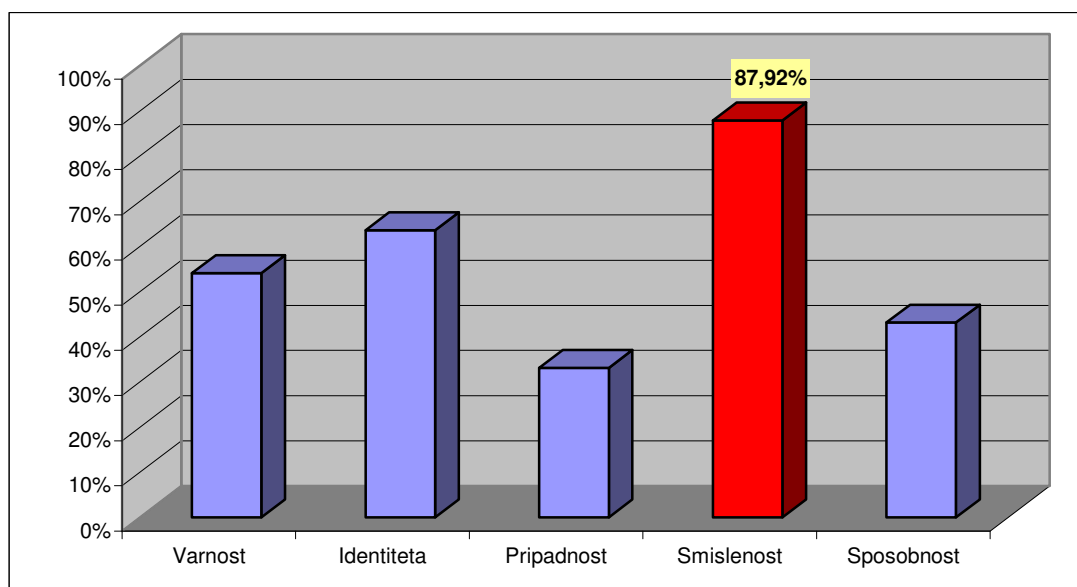
V Raziskavi o ravni samovrednotenja slovenske mladine smo želeli ugotoviti kateri izmed petih elementov oz. dejavnikov samovrednotenja je pri njih najslabše razvit ter koliko je mladih, ki imajo te dejavnike podpovprečno razvite. V nadaljevanju prikazujemo rezultate v tabeli in grafično.

Tabela 7: Delež dijakov, ki imajo podpovprečno razvite dejavnike samovrednotenja

Posamezni dejavniki	Varnost	Identiteta	Pripadnost	Smiselnost	Sposobnost
št. dijakov	291	342	178	473	232
% dijakov	54,09	63,57	33,09	87,92	43,12

V zgornji tabeli so prikazani vsi sodelujoči dijaki, ki imajo podpovprečno razvite posamezne elemente samovrednotenja. Ugotavljamo, da je največ (88 %) dijakov podpovprečnih na dejavniku **smiselnosti**, nato sledi dejavnik **identitete** (64 %), 54 % podpovprečnih na elementu **varnosti** (starši, družine kje ste?) in 43 % na elementu **sposobnosti**. Pri naših dijakih je najboljše razvit dejavnik samovrednotenja **pripadnost**, tako je samo 33 % sodelujočih s podpovprečno vrednostjo tega dejavnika.

Graf 4: Delež dijakov, ki imajo podpovprečno razvite dejavnike samovrednotenja

DEJAVNIK VARNOSTI

Pri pregledu razvitosti oz. prisotnosti posameznih elementov pri dijakih iz sodelujočih ustanov, ugotavljamo najnižjo (podpovprečno) razvitost elementa **varnosti** pri dijakih dveh srednjih in poklicnih šol (4,30) in (4,43). Najvišje vrednosti, ki so kljub temu še vedno na nivoju povprečnega dosežka pa imajo sodelujoči dijaki ene druge srednje in poklicne šole (6,00) in dijaki ene izmed gimnazij (5,89). Ostali sodelujoči dijaki so dosegli podpovprečne vrednosti na elementu varnosti.

Občutek **varnosti** predstavlja eno izmed osnovnih človekovih potreb. Izvira iz posameznikovega poznavanja zahtev okolja, občutka varnosti in zaščitenosti, sposobnosti, da drugim zaupamo, sposobnosti, da lahko na osnovi izkušenj predvidimo ali napovemo dogodke, in iz možnosti nadzora nad odločitvami, ki vplivajo na naše življenje. Če se otroci počutijo varne, so razmeroma redko zaskrbljeni ali prestrašeni. Počutijo se zadovoljne in zaščitene, pripravljeni so tvegati, z zaupanjem stopajo na neznana področja, radi preizkušajo nove stvari, sprašujejo, izražajo svoje mnenje in sodelujejo z drugimi.

DEJAVNIK IDENTITETE

Pri občutku **identitete** najnižji in obenem podpovprečen rezultat so dosegli sodelujoči dijaki srednje in poklicne šole (4,94) in dijaki ene izmed slovenskih gimnazij (5,04); najvišjo prisotnost tega elementa in obenem nadpovprečno vrednost pa smo ugotovili pri skupini dijakov, ki so sodelovali v Raziskavi o ravni samovrednotenja slovenske mladine in so iz enega dijaškega doma (6,75).

Občutek **identitete** je odvisen od stopnje samozavedanja in njegova razvitost zahteva, da ljudje realno gledajo nase, poznajo svoje prednosti in slabosti ter vedo kako jih dojema okolica. Tako so se otroci s stvarnim občutkom za svoje prednosti in slabosti bolj sposobni izogibati okoliščinam, v katerih jim verjetno ne bo uspelo. Otroci, ki verjamejo, da veljajo v očeh drugih za nesposobne ali nedorasle položaju, se bodo verjetno vedli skladno s to predstavo. Če jih nenehno opominjajo, da so neurejeni, da povzročajo težave ali so pogosto pozni, bodo najverjetneje še naprej neurejeni, v težavah in pozni. Otroci, ki sebe doživljajo kot slabe učence, se nagibajo k šolskemu uspehu, ki je v skladu z učnim vidikom njihove samopodobe. Učinkovit način za izboljšanje otrokovega učnega uspeha je, da skušamo spremeniti njegovo samopodobo.

DEJAVNIK PRIPADNOSTI

Dejavnik **pripadnosti** je pri sodelujočih dijakih ene srednje in poklicne šole najbolj razvit in je nadpovprečen, takoj za njimi so, s povprečnim rezultatom, sodelujoči dijaki treh dijaških domov (8,05), (8,00) in (8,00) ter sodelujoči dijaki ene od gimnazij (8,04). Po vsej verjetnosti to kaže na pomen vpliva kolektivnega življenja, predvsem v dijaških domovih oz. na sredine v katerih je kolektivni duh najbolj prisoten.

Občutek **pripadnosti** je odvisen od posameznikovega občutka sprejetosti s strani drugih in občutka, da je del nečesa večjega od sebe - kluba, moštva, razreda, šole, organizacije itd. Otroci morajo imeti občutek ponosa in socialne veščine, kar jim omogoča podpirati druge in hkrati pri drugih poiskati pomoč, ko jo potrebujejo. Veliko mladih se v iskanju občutka pripadnosti oziroma povezanosti pridruži uličnim tolпам in zateče v tvegano vedenje (kajenje, opijanje, omamljanje, nespoštovanje avtoritete), z namenom dokazovanja pred vrstniki.

DEJAVNIK SMISELNOSTI

Občutek **smiselnosti** je pri vseh sodelujočih dijakih podpovprečen in med vsemi petimi, najslabše razvit dejavnik, razen pri skupini dijakov enega izmed dijaških domov (7,15) kar predstavlja nadpovprečen rezultat. Najnižje vrednosti pa so dosegali dijaki dveh gimnazij (4,07) in (4,09) ter ene srednje in poklicne šole (4,25).

Občutek **smiselnosti** se nanaša na prepričanje, da lahko svoje življenje usmerjamo k določenim ciljem in smo pri tem uspešni. Občutek smiselnosti je nujen, ker predstavlja pomemben vir življenjske izpolnjenosti. Naš cilj je omogočiti otrokom, da usmerijo svojo energijo na stvari, ki so zanje pomembne. Postavljanje in doseganje ciljev predstavlja temelj razvoja občutka lastne vrednosti. Dijaki, ki se naučijo postavljati dosegljive cilje, so nagnjeni k pozitivnemu vrednotenju sebe in so zmožni boljših dosežkov. Tisti, ki jim občutka smiselnosti primanjkuje, v šoli niso motivirani in imajo večinoma slabo razvit občutek lastne vrednosti.

DEJAVNIK SPOSOBNOSTI

Občutek **spodobnosti** ali osebne moči je v največji meri in nadpovprečno razvit pri sodelujoči skupini dijakov enega izmed dijaških domov (8,50) in dijakih ene izmed gimnazij (8,36), najslabše pa pri dijakih ene od srednjih in poklicnih šol (6,40).

Občutek **spodobnosti**, ki ga imenujejo tudi občutek osebne moči, raste z uresničevanjem zastavljenih ciljev, ko lažje premagujemo težave in dosegamo uspehe o katerih smo sanjali. Občutek sposobnosti zahteva: sposobnost prepoznavanja različnih možnosti, sposobnost pravnega izbiranja, uporabe svojih spretnosti za reševanje problemov in učinkovite uporabe lastnih potencialov. Osebam s pomanjkanjem občutka sposobnosti se bo zdelo, da so žrtve, lutke v tujih rokah ali pa da nimajo sreče. Takšni posamezniki so nagnjeni k nenehnemu ustvarjanju konfliktov s starši, učitelji in drugimi avtoritetami.

III. SAMOVREDNOTENJE IN UČNI USPEH

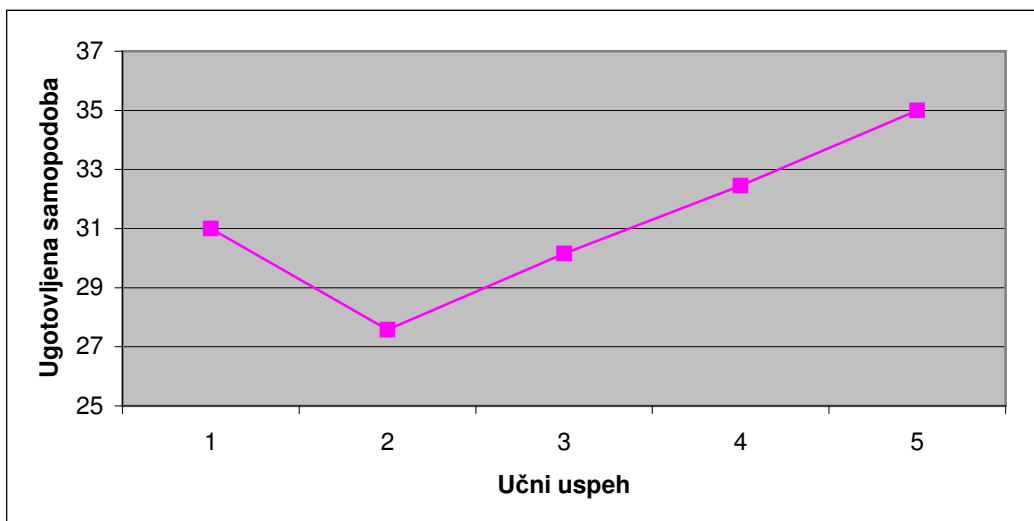
Obstoječim AMS (Analiza mladostnikovega samovrednotenja) vprašalnikom, ki so jih mladostniki izpolnjevali in so bili anonimni, smo poleg vprašanja o starosti in spolu, dodali še vprašanje o doseženem učnem uspehu na koncu preteklega šolskega leta. Kot možnost odgovora so bile navedene šolske ocene od 1 do 5 in je bilo potrebno obkrožiti eno izmed ponujenih ocen, ki je ustrezala doseženemu učnemu uspehu posameznika v predhodnem letniku.

Na to vprašanje je na žalost, odgovorila manj kot ena četrtnina vseh sodelujočih (N = 130), vendar se je tudi v tem primeru pokazal značilni trend, ki smo ga zaznali že v naših prejšnjih raziskavah samovrednotenja otrok in mladostnikov. Kljub manjšemu številu odgovorov, pa je razvidna neposredna povezava med učnim uspehom in ugotovljenim samovrednotenjem sodelujočih dijakov in sicer tako, da višjo oceno učnega uspeha spremlja tudi višje samovrednotenje teh istih dijakov, izraženo v točkah. To ne drži za dijake z negativnim učnim uspehom, ki imajo praviloma višje samovrednotenje kot tisti z zadostnim, pa tudi dobrim učnim uspehom.

Tabela 8: Medsebojna povezanost med učnim uspehom in ugotovljenim samovrednotenjem (N = 130)

Učni uspeh (ocena)	Ugotovljeno samovrednotenje (v točkah)
1	31,00
2	27,58
3	30,15
4	32,45
5	35,00

Graf 5: Medsebojna povezanost med učnim uspehom in ugotovljenim samovrednotenjem

IV. ODPRTI VPRAŠALNIK

Za potrebe Raziskave o ravni samovrednotenja med slovensko mladino, ki smo jo izvedli za Urad Republike Slovenije za mladino, smo obstoječemu vprašalniku AMS (Analiza mladostnikovega samovrednotenja) dodali še odprti vprašalnik, s pomočjo katerega smo želeli ugotoviti, katere interese imajo naši mladostniki, kako preživljajo svoj prosti čas, kaj vse jih zanima, med drugim tudi, koliko so seznanjeni in povezani z delovanjem in aktivnostmi, ki se izvajajo v Mladinskih centrih. S tem namenom smo jim zastavili naslednja vprašanja:

1. Kako preživljaš svoj prosti čas?
2. Koliko časa dnevno preživiš ob gledanju TV?
3. Ali uporabljaš internet in koliko časa dnevno?
4. Ali si aktiven/a pri izven šolskih dejavnostih in koliko ur tedensko?
5. Ali zahajaš v Mladinski center v vašem kraju in v katerih njegovih aktivnostih sodeluješ?
6. Kaj pogrešaš v svoji okolici kar bi bilo koristno za mlade?
7. Kako ocenjuješ svojo samozavest?
8. Ali bi se želel/a vključiti v program krepitve samozavesti?

Ad.1 - Kako preživljaš svoj prosti čas?

Na vprašanje »Kako preživljaš svoj prosti čas?« (možnih je bilo več odgovorov), smo iz dobljenih odgovorov ugotovili, da velika večina dijakov v prostem času gleda televizijo, kar 409 ali 85 % je takih, samo 73 oz. 15 % se jih o tem ni izjasnilo. Med samovrednotenjem enih in drugih, izraženo v točkah, v povprečju skoraj ni razlik, pri prvih znaša 30,7 in pri drugih 30,8. Zanimiv pa je naslednji podatek, ki govori o dolžini gledanja TV. Kot je razvidno iz naslednje tabele je dolžina gledanja televizije »obratno sorazmerna« s samovrednotenjem izraženim v točkah. Čim dlje posameznik gleda TV, tem nižje je njegovo samovrednotenje oz. mladostniki z nižjim samovrednotenjem dalj časa gledajo TV.

Ad.2 - Koliko časa dnevno preživiš ob gledanju TV?

Tabela 9

Čas gledanja TV na dan	N	Delež v %	Samovrednotenje (v točkah)
do 1 ure	128	42	31,8
od 2-3 ure	152	50	30,2
nad 7 ur	16	5	28,4
nad 10 ur	9	3	27,8

V sklopu istega vprašanja o preživljanju prostega časa je 183 dijakov ali 38 % navedlo tudi **računalnik**. Za ostalih 299 oz. 62 % sodelujočih pa ni jasno ali se z računalnikom v prostem času ne ukvarjajo ali so ta podatek enostavno pozabili omeniti. Samovrednotenje te druge, večje skupine je celo višje od tistih, ki se z računalnikom ukvarjajo.

Ad.3 - Ali uporabljaš internet in koliko časa dnevno?

V neposredni povezavi je tudi uporaba **interneta**. Kar 337, ali nekaj manj kot 70 %, sodelujočih v anketi je odgovorilo, da uporablja svetovni splet, in njihovo povprečno samovrednotenje znaša 30,9. Tistih, ki interneta ne uporabljajo, pa je 145 ali 30 % in njihovo povprečno samovrednotenje znaša 30,2 točke. Zanimiv je podatek, da je med njimi 7 posameznikov, ki navajajo, da so na internetu 10 ur in več dnevno (sicer ni znano, po katerih vsebinah posegajo) in njihovo povprečno samovrednotenje izraženo v točkah je 31,7.

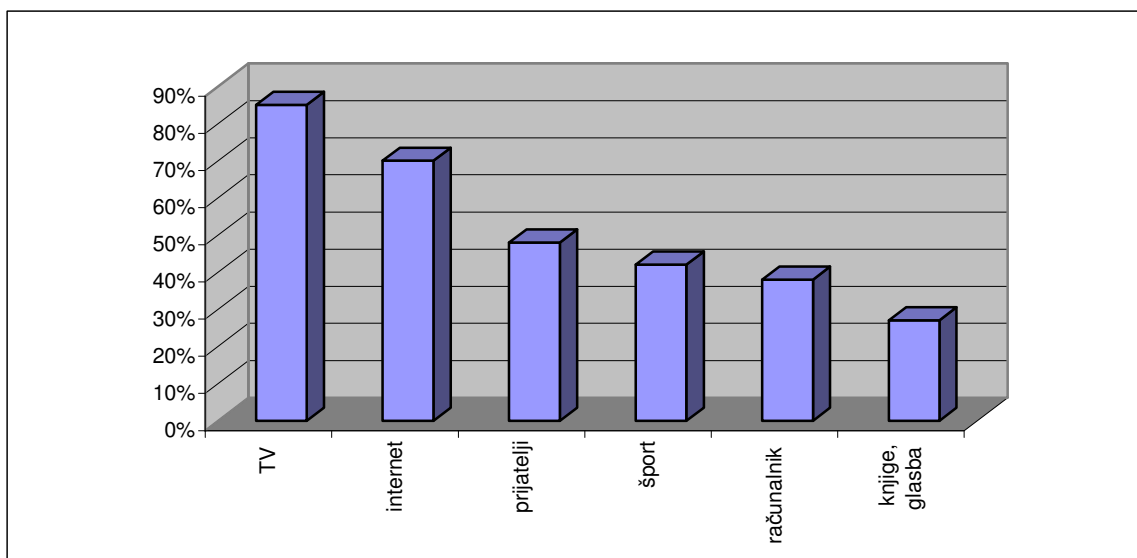
Da se v svojem prostem času ukvarja s **športom** je navedlo 200 ali 41,50 % mladostnikov in njihovo samovrednotenje izraženo v točkah je 31,1.

Po **knjigah in glasbi** v prostem času posega samo 128 dijakov (26,55 %), s povprečnim samovrednotenjem 30,6 točke.

V prostem času se nekateri tudi **učijo**, takih je bilo 26 (5,39 %) in povprečna ocena njihovega samovrednotenja znaša 31,5 točke, čeprav ne pomeni, da se preostali, ki tega niso navedli, ne učijo.

Veliko je takih, ki so izjavili, da prosti čas preživljajo s **prijatelji, punco oz. fantom**, njih 229 (47,51 %) s povprečno oceno samovrednotenja 30,5 točke.

Graf 6: Kako mladi preživljajo svoj prosti čas

Ad.4 - Ali si aktiven pri izven šolskih dejavnostih in koliko ur tedensko?

Na vprašanje: »Ali si aktiven pri izven šolskih dejavnostih in koliko ur tedensko?« je pritrdilno odgovorilo 264 kar predstavlja 54,77 % mladostnikov, njihovo povprečno samovrednotenje je 31,0 točke. Nikalno je odgovorilo 218 (45,23 %) mladih s povprečno ravniyo samovrednotenja 30,3 točke. Pri tem izstopajo tisti, 50 je takih (10,37 %), ki imajo na teden 10 ur in več izven šolskih dejavnosti (samovrednotenje 31,2), 55 (11,41 %) pa takih, ki so aktivni do 3 ure na teden (samovrednotenje 30,3). Najvišje samovrednotenje imajo mladostniki, 16 jih je oz. 3,32 %, ki se z izven šolskimi dejavnostmi ukvarjajo do največ 2 uri na teden (njihovo samovrednotenje je najvišje v tej skupini in znaša 32,6 točk).

Ad.5 - Ali zahajaš v Mladinski center v vašem kraju in v katerih njegovih aktivnostih sodeluješ?

Na vprašanje: »Ali zahajaš v Mladinski center v vašem kraju in v katerih njegovih aktivnostih sodeluješ?« so odgovori sodelujočih bili takole razvrščeni:

Tabela 10

Ali zahajaš v mladinski center?	N	Delež v %	Samovrednotenje (v točkah)
Da	33	6,85	29,03
Ne	410	85,06	30,84
Ni mladinskih centrov	31	6,43	31,52
Brez odgovora	8	1,66	26,50

Na podlagi dobljenih odgovorov ugotavljamo, da manj kot 7 % mladih, ki so sodelovali v naši raziskavi, obiskuje Mladinski center na svojem območju, nekaj več kot 6 % jih ugotavlja, da tovrstnih centrov pri njih ni in kar 85 % izjavlja, da v Mladinske centre ne hodi.

Ad.6 - Kaj pogrešaš v svoji okolici, kar bi bilo koristno za mlade?

Na vprašanje: »Kaj pogrešaš v svoji okolici, kar bi bilo koristno za mlade?« je 309 sodelujočih (64 %), pri tem navajalo različne vsebine, ki jih pogrešajo v okolici v kateri živijo, 173 (36 %) anketirancev pa je odgovorilo »NIČ«. Povprečno samovrednotenje v prvi skupini je 31,3 točke in v drugi skupini 30,4 točke.

V nadaljevanju odgovorov na isto vprašanje, sodelujoči v anketi navajajo tiste vsebine, ki jih pogrešajo v največjem številu primerov.

Tabela 11

Kaj pogrešaš v svoji okolici?	N	Samovrednotenje (v točkah)
Mladinski center	58	31,62
Športne aktivnosti	80	30,08
Disco klub	59	29,17
Internetno kavarno	5	30,40

Med ostalimi aktivnostmi, ki jih anketiranci najpogosteje navajajo omenjamo samo nekatere, v razmislek in vodilo vsem tistim, ki organizirajo in izvajajo različne dejavnosti v Mladinskih centrih:

- društva mladih, druženje z mladimi
- mladinska srečanja, zabave, prireditve
- koncerti, kino predstave
- multimedijski center z računalniki
- objekt za aktivno preživljanje prostega časa
- prostori za mlade, zabave brez alkohola
- prostor za mlade ustvarjalce
- svetovalnica za pomoč mladim
- varni prostori za srečanja mladih
- krožki, aktivnosti za nova poznanstva
- igralnica z video igrami
- dvorane, gledališče, kino, klub, prireditve, bazen
- več aktivnosti za sproščanje
- zbirališče za mlade na prostem
- več brezplačnih zabav in prireditev za mlade,
- cenejši jezikovni tečaji itd.

V Raziskavo smo vključili še dodatne ugotovitve, ki se nanašajo na morebitne posebnosti v odgovorih mladih iz Maribora, Novega mesta in Ptuja, krajev v katerih je največ Mladinskih centrov oz. je njihova aktivnost najbolj razvita.

Na naše vprašanje: »Ali zahajaš v Mladinski center v vašem kraju in v katerih njegovih aktivnostih sodeluješ?« so mladi iz teh treh mest pritrdilno odgovorili:

Tabela 12

Kraj	Št. skupaj	Odgovor DA	Delež v %
Maribor	72	9	12,50
Novo mesto	37	2	5,40
Ptuj	20	2	10,00
Vsi skupaj	129	13	10,08

Ugotavljamo, da je delež mladih, ki obiskujejo Mladinske centre v teh treh mestih nekaj višji (10,08 %) od skupnega povprečja, ki znaša 6,85 %, najvišji je v Mariboru (12,50 %) in najnižji v Novem mestu (5,40 %).

Na naše vprašanje: »Kaj pogrešaš v svoji okolici, kar bi bilo koristno za mlade?«, je precej mladih, ki so na to vprašanje odgovorili »NIČ«.

Tabela 13

Kraj	Št. skupaj	Odgovor NIČ	Delež v %
Maribor	72	30	41,67
Novo mesto	37	15	40,54
Ptuj	20	9	45,00
Skupaj	129	54	41,86

Dobljeni podatki tega nikalnega odgovora se gibljejo v razponu od najmanj 40,54 % v Novem mestu do največ 45,00 % v Ptujju in so celo nekaj višji od skupnega povprečja, ki na ravni vseh sodelujočih znaša nekaj manj kot 36 %.

Menimo, da je zbrane podatke potrebno sprejeti z rezervo, ker je vprašljivo ali so vsi sodelujoči dijaki tudi prebivalci teh mest oz. koliko je med njimi vozačev, ki svojo aktivnost v Mladinskih centrih povezujejo, prej z mestom prebivanja kot z mestom šolanja, kot je slučaj v tem primeru.

Ad.7 - Kako ocenjuješ svojo samozavest?

DEJANSKO SAMOVREDNOTENJE IN LASTNA OCENA SAMOVREDNOTENJA

Zanimiva je povezava med ugotovljenim samovrednotenjem sodelujočih mladostnikov in njihovo lastno oceno samovrednotenja. Dejansko samovrednotenje sodelujočih dijakov smo dobili na podlagi uporabe in evalvacije AMS vprašalnikov, njihovo lastno oceno samovrednotenja pa tako, da so se sami ocenili z ocenami od 1 do 5, glede na to, kako se sami vidijo in ocenjujejo svojo samopodobo. Tako smo dobili tri skupine sodelujočih mladostnikov: z **nizko**, **povprečno** in **visoko** ocenjenim samovrednotenjem in smo jo prikazali v treh tabelah v katerih je navedena tudi njihova lastna ocena samovrednotenja.

Kot zanimivost navajamo, naraščajoči trend samovrednotenja sodelujočih mladostnikov, ki je razviden iz tabel z ocenjenim nizkim, povprečnim in visokim samovrednotenjem, ne glede na to, da se znotraj vsake posamezne tabele pojavlja lastna ocena samovrednotenja v celotnem razponu šolskih ocen od 1 do 5.

Povezava med lastno oceno samovrednotenja in ugotovljenim samovrednotenjem

Tabela 13 a:

Povezava med lastno oceno samovrednotenja in ugotovljenim samovrednotenjem za fante in punce, ki imajo nizek dosežek (N = 222)

Lastna ocena samovrednotenja	Število	Ugotovljeno samovrednotenje (v točkah)
1	6	23,50
2	38	24,00
3	101	24,94
4	55	25,93
5	22	26,82
Skupaj	222	25,04

Tabela 13 b:

Povezava med lastno oceno samovrednotenja in ugotovljenim samovrednotenjem za fante in punce, ki imajo povprečen dosežek (N = 219)

Lastna ocena samovrednotenja	Število	Ugotovljeno samovrednotenje (v točkah)
1	0	/
2	10	32,80
3	88	33,93
4	98	34,60
5	23	34,13
Skupaj	219	33,87

Tabela 16 c:

Povezava med lastno oceno samovrednotenja in ugotovljenim samovrednotenjem za fante in punce, ki imajo visok dosežek (N = 41)

Lastna ocena samovrednotenja	Število	Ugotovljeno samovrednotenje (v točkah)
1	0	/
2	1	41,00
3	10	41,10
4	25	42,00
5	5	42,00
Skupaj	41	41,53

Dejansko največ dijakov (73 %), ki so dosegli **visok oz. nadpovprečen** rezultat ravni samovrednotenja (več kot 41 točk), ocenjuje lastno samopodobo kot visoko. Pri dijakih s **povprečno** razvitim samovrednotenjem (od 32,80 do 34,13 točk) je največji delež tistih (55 %), ki svoje samovrednotenje ocenjuje nadpovprečno, nekaj manj se jih realno ocenjuje (40 %) in vidi svoje samovrednotenje kot povprečno, je pa tudi nekaj takih (5 %), ki menijo, da je njihova raven samovrednotenja nizka oz. podpovprečna. V skupini dijakov z **nizkim samovrednotenjem** (od 23,50 do 26,82) ugotavljamo največ nekritičnosti, saj se samo 20 % teh dijakov realno ocenjuje, nekaj manj kot polovica vseh (45 %) meni, da je njihovo samovrednotenje povprečno razvito in skoraj 35 % jih celo meni, da je njihovo samovrednotenje prav dobro oz. odlično razvito (racionalizacija).

Torej, 80 % vseh tistih sodelujočih, ki so na podlagi AMS vprašalnikov dosegli točke, ki govorijo o tem, da je njihovo samovrednotenje nizko ali podpovprečno (manj kot 26,82 točk), meni, da ima povprečno oz. celo nadpovprečno samovrednotenje ali izraženo v šolskih ocenah, dobro oz. prav dobro.

Ad.8 - Ali bi se želel/a vključiti v program krepitve samozavesti?

VKLJUČITEV MLADOSTNIKOV V PROGRAM ZA KREPITEV SAMOZAVESTI

Na naše vprašanje »Ali bi se želeli vključiti v program krepitve samozavesti?« je pritrdilno odgovorilo nekaj manj kot polovica sodelujočih, točneje 42 %. V tej skupini mladostnikov, ki čuti potrebo po postopkih in vajah za razvoj občutka lastne vrednosti, jih ima skoraj 47 % nizko in 45 % povprečno razvito raven samovrednotenja, 8 % pa je takih, ki bi se radi vključili v program, kljub temu da imajo nadpovprečno visoko samovrednotenje.

Tabela 17 a

Razporeditev dijakov, ki želijo v program krepitve samozavesti in njihovo samovrednotenje (N = 202).

Raven samovrednotenja	Število dijakov	%	Ugotovljeno samovrednotenje
Nizka	95	47,03	24 točk
Povprečna	91	45,05	34 točk
Visoka	16	7,92	43 točk
Skupaj	202	100	30 točk

Tabela 17 b

Razporeditev dijakov, ki **NE želijo** v program krepitev samozavesti in njihovo samovrednotenje (N = 280).

Raven samovrednotenja	Število dijakov	%	Ugotovljeno samovrednotenje
Nizka	127	45,36	26 točk
Povprečna	128	45,71	34 točk
Visoka	25	8,93	41 točk
Skupaj	280	100	31 točk

PREPOZNAVANJE RIZIČNIH POSAMEZNIKOV

Iz celotne skupine 538 sodelujočih dijakov, smo na podlagi obdelave AMS vprašalnikov izdvojili skupino 35 mladostnikov, katerih skupni rezultat samovrednotenja znaša manj kot 20 točk. To so večinoma dijaki, ki so na enem ali več dejavnikov samovrednotenja dosegli minimalno število točk 1, 2 ali celo 0 točk.

Glede na to, da doseženi rezultat kaže na njihovo potencialno ogroženost in nagnjenost k različnim tveganim oblikam obnašanja, bomo na to opozorili njihove mentorje in jim predlagali čimprejšnjo vključitev v preventivne programe.

V. POVZETEK

Na podlagi izvedene RAZISKAVE O RAVNI SAMOVREDNOTENJA MED SLOVENSKO MLADINO, ki je nastala ob podpori Urada RS za mladino ugotavljamo:

1. Nizko samovrednotenje ima 46 % sodelujočih, med fanti in dekleti ni bistvene razlike.
2. Samovrednotenje sodelujočih dijakov iz posameznih slovenskih mest se giblje v razponu od 29 točk (visoko podpovprečje) do 33 točk (nizko povprečje).
3. Sodelujoči dijaki so najslabši na elementih varnosti, identitete in smiselnosti, najboljši pa na elementu pripadnosti (fantje) in sposobnosti (dekleta).
4. Ugotovili smo direktno povezanost med učnim uspehom in samopodobo.
5. Dijaki z višjim učnim uspehom imajo višje samovrednotenje in obratno, dijaki z višjim samovrednotenjem imajo boljši učni uspeh.
6. Dijaki z negativnim učnim uspehom imajo ponavadi višjo raven samovrednotenja kot tisti z zadostnim in celo dobrim učnim uspehom.
7. Med dijaki z dejansko ugotovljenim nizkim samovrednotenjem je največ tistih (80%), ki svoje samovrednotenje precenjuje in ga vidi kot povprečno oz. celo nadpovprečno.
8. Na podlagi raziskave smo določili skupino 35 posameznikov, ki smo jih prepoznali kot rizične oz. izpostavljene tveganemu obnašanju. Na njih bomo opozorili njihove mentorje ter jim določili individualni pristop pri izvajanju programa za krepitev samovrednotenja.
9. Skoraj polovica vseh sodelujočih se želi vključiti v program krepitve samozavesti, med temi jih ima 47 % nizko in 45 % povprečno samovrednotenje.
10. Največ prostega časa naši mladostniki preživijo:
 - pred TV kar 85 %
 - internet 70 %
 - prijatelji 48 %
 - šport 42 %
 - računalnik 38 %
 - knjige, glasba 27 %
11. Samovrednotenje dijakov pada z dolžino gledanja TV, oz. TV največ gledajo dijaki z najnižjim samovrednotenjem.
12. Pri izvenšolskih dejavnostih je aktivnih 55% dijakov. Najvišjo vrednost samovrednotenja imajo dijaki, ki so pri tem dejavni 2 uri na teden.
13. Zelo malo mladih sodeluje v aktivnostih Mladinskega centra, samo 7 %, kar govori o njihovi slabi informiranosti in nefleksibilnosti (neprilagodljivosti MC za vse tiste potrebe mladih, ki jih imajo!!)
14. Mladi pogrešajo različne oblike neformalnega druženja v okviru Mladinskih centrov in pri tem navajajo celo vrsto aktivnosti.
15. Mladi potrebujejo veliko druženja brez alkohola v varnem okolju, brez nevarnosti nasilnega obnašanja, solidno vodenje zanimivih in sodobnih vsebin in veščin.

Naše mnenje je, da je potrebno seznaniti mlade, da se vsebine, ki jih v največji meri pogrešajo in so za njih zainteresirani, že vključene v dejavnost mladinskih centrov, samo pot do njih je potrebno poiskati oz. odkriti.

Prav tako bi radi priporočili tistim, ki organizirajo in propagirajo aktivnosti mladinskih centrov, da je potrebno še veliko tega storiti na planu promocije dejavnosti mladinskih centrov in vključevanja mladih v že obstoječe aktivnosti, kakor tudi razmisliti o odpiranju novih vsebin in aktivnostih po katerih je povpraševanje.

Pripravila
Slavica Jankovič, univ.dipl.psih.

VI. ZAKLJUČEK

Odgovora na to, ali so tvegana vedenja **vzrok** ali **posledica** nizkega samovrednotenja nimamo, za učinkovito pomoč mladim pa zadošča, da se zavedamo njune medsebojne povezanosti. S prizadevanji za okrepitev enega, bomo vplivali na drugega !

Dobljeni rezultati bi lahko bili pomemben korak pri izdelavi učinkovite **celostne strategije v boju proti učni neuspešnosti**, osipu, zlorabi drog in alkohola, nasilju in kriminalu, samomorilnosti, celo proti motnjam hranjenja. Ta poučna raziskava je namreč pokazala, katere dejavnike samovrednotenja bi bilo nujno treba okrepiti in na čem bi moral temeljiti programi dejavnosti za odpravo disciplinskih težav in tveganega vedenja.

Trdno smo prepričani, da je prizadevanje za zdravo samopodobo mladostnikov ključ ne samo do vzgoje odgovornejših in zadovoljnejših državljanov, ampak do uspešnejše družbe na sploh. Rezultati so zelo nedvoumno potrdili naše prepričanje o nujnosti uvajanja programa RAZVIJANJE POZITIVNEGA SAMOVREDNOTENJA OTROK IN MLADOSTNIKOV, ki ga je izdelal dr. Robert Reasoner in ki so ga za potrebe Inštituta za razvijanje osebne kakovosti slovenskim razmeram prilagodili naši strokovnjaki.

V kolikor bomo pristopili k sistematičnemu izvajanju delavnic po programu RAZVIJANJE POZITIVNEGA SAMOVREDNOTENJA MLADOSTNIKOV, lahko pričakujemo:

- zmanjšanje tveganih oblik vedenja (uporabe drog in alkohola, nasilnega vedenja)
- zmanjšanje števila rizičnih mladostnikov
- izboljšanje socialnih spretnosti in medsebojnega razumevanja
- povečanje motiviranosti in zmanjšanje osipa
- izboljšanje učnega uspeha

To pa je želja tako staršev, kot strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter predvsem otrok in mladostnikov, ki si želijo (in potrebujejo našo podporo) razviti tisto edinstveno, kar je lastno samo njim in jih razlikuje od ostalih.

Vzorec raziskave je reprezentativen. V primerjavi z rezultati iz ZDA ugotavljamo, da je raven samovrednotenja med slovensko mladino relativno nizka. Na podlagi ugotovitev priporočamo, da bi odgovorni za izvajanje mladinskih dejavnosti več programov namenili načrtnemu razvijanju dejavnikov, ki krepijo samovrednotenje mladostnikov.

Šolsko in izvenšolsko izkušnjo mladih lahko pomembno izboljšamo, če odkrijemo vzroke nizkega samovrednotenja, strokovni delavci pa se odzovejo s specifičnimi pristopi, ki so oblikovani z namenom izboljšati mladostnikovo samooceno in občutek o njih samih.

VII. SUMMARY - POVZETEK V ANGLEŠKEM JEZIKU

LITERATURA IN VIRI

1. Robert W. Reasoner: Self-Esteem and Youth - What Research Has to Say About It
2. Robert W. Reasoner: Student Self - Esteem Inventory Manual, 1991
3. Robert W. Reasoner: Razvijanje pozitivnega samovrednotenja otrok in mladostnikov
4. Prof.dr. Mirjana Ule: Socialna ranljivost mladih, 2000
5. Zbornik mednarodne konference: Pozitivno samovrednotenje kot učinkovita preventiva pri delu z mladimi, 2002
6. Šolsko svetovalno delo: Uporaba in rezultati vprašalnika za analizo mladostnikovega samovrednotenja, 4/2000
7. Vzgoja in izobraževanje: Uvajanje delavnic za razvijanje pozitivnega samovrednotenja mladostnikov v vsebine razrednih ur, Jasna Vesel, 2002
8. Šolska priloga Dela: Samovrednotenje pri učenju, 2004

¹ Robert W. Reasoner »Self-Esteem and Youth - What Research Has to Say About It«

² Prof.dr. Mirjana Ule »Socialna ranljivost mladih«, 2000

³ Robert W. Reasoner »Razvijanje pozitivnega samovrednotenja otrok in mladostnikov«, 1999

⁴ Robert W. Reasoner »Student Self - Esteem Inventory Manual«, 1991

⁵ Inštitut R.O.K. »Raziskava samovrednotenja otrok in mladostnikov v letih 1999 - 2003«